

Asia: VN/18125/2025

Ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetuksesta annetun lainsäädännön uudistamiseksi

1 § Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Suomen konservatorioliitto kiittää mahdollisuudesta lausua taiteen perusopetusta koskevan lain uudistamisesta. Liiton jäsenenä on ammatillisen koulutuksen oppilaitoksia, jotka kouluttavat musiikin ja tanssin ammattilaisia.

Kiitämme työryhmää perusteellisesta valmistelutyöstä. Lakiesityksen 1 § määrittelee taiteen perusopetuksen tavoitteelliseksi ja tasolta toiselle eteneväksi koulutusmuodoksi, joka antaa valmiuksia hakeutua jatkokoulutukseen. Kiitämme, että koulutusjatkumot ja taiteen perusopetuksen tarjoama taitopohja on huomioitu esityksessä selkeästi.

Olemme kuitenkin huolissamme siitä, että pykälästä on poistettu maininta opetuksen kohdentamisesta ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Oppivelvollisuuden laajentaminen nosti ammatillisessa koulutuksessa etusijalle alle 18-vuotiaat. Musiikki- ja tanssialoilla taiteen perusopetus tarjoaa oppilaille lähtötasovalmiudet jatko-opintoihin sekä ammatillisessa koulutuksessa että korkeakouluissa. Siksi taiteen perusopetus on luontevaa suunnata ensisijaisesti lapsille ja nuorille, jotta koulutuspolkut säilyvät johdonmukaisina ja yhdenvertaisina.

Ehdotetun ikämäärittelyn poistamisen vaikutuksia pidemmällä aikavälillä ei ole arvioitu, ja vaarana on, että aikuisten määrän kasvu heikentää lasten mahdollisuuksia päästä opetukseen erityisesti kasvukeskuksissa, joissa oppilaspaikat ovat rajallisia. Ilman selkeää lainsäädännöllistä perustetta koulutuksen järjestäjillä ei ole keinoja varmistaa lasten etusijaa oppilasvalinnoissa.

Pyydämme, että oikeusasiamiehen päätös (EOA 6832/2017) huomioidaan tarkemmin sillä se nostaa esiin esitetyn ongelman ytimen. Lakiin tulisi sisällyttää keinoja, joilla oppilaitokset voivat profiloida toimintaansa alueellisten tarpeiden mukaisesti, esimerkiksi kiintiöimällä aikuisten määrää tai soveltamalla nuorisolain rajausta jonka mukaan nuoria ovat alle 29-vuotiaat. Tämä mahdollistaisi opetuksen kohdentamisen ensisijaisesti lasten ja nuorten hyväksi.

3 § Opetussuunnitelma, oppimäärän mitoitus ja laajuus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Konservatorioliitto kannattaa ehdotusta, että kahden oppimäärän sijaan siirrytään yhden oppimäärän malliin. Tämä selkeyttää taiteen perusopetuksen kokonaisuutta ja integroi sen selkeämmin koulutusjärjestelmään.

Lakiesityksen mukaan taiteen perusopetuksen oppimäärä katsotaan suoritetuksi, kun oppilas on saavuttanut 50 opintopistettä. Pelkkä opintopisteiden määrä ei kuitenkaan vielä kerro, mitä tavoitteita oppilas on saavuttanut eikä millä tasolla hänen osaamisensa on.

Nykyiset opetussuunnitelman perusteet sisältävät määräyksiä arvioinnista sekä osaamisen tunnustamisesta ja opintojen hyväksilukemisesta, mutta ne jättävät paljon tulkinnanvaraa paikalliselle tasolle. Siksi on välttämätöntä, että Opetushallituksen uusien opetussuunnitelman perusteiden valmistelussa määritellään selkeästi valtakunnalliset osaamisen tunnustamisen ja tunnistamisen periaatteet niin, että niitä voidaan soveltaa yhdenmukaisesti koko maassa.

Tämä varmistaisi sen, että taiteen perusopetuksen päättötodistus on luotettava ja jatko-opintoihin hakeutuvien oppilaiden taitotaso arvioitavissa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein. Ilman näitä tarkennuksia vaarana on, että luotettavuus taiteen perusopetuksen todistusten laadusta jatko-opintokelpoisuuden pohjana ei toteudu ja oppilaiden yhdenvertaisuus heikkenee.

4 § Kunta koulutuksen järjestäjänä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

5 § Koulutuksen järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

7 § Koulutuksen järjestämislupa**Valitse sopivin**

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

8 § Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen**Valitse sopivin**

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

9 § Koulutuksen järjestäminen ja muu toiminta**Valitse sopivin**

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

10 § Yhteistyö**Valitse sopivin**

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Konservatorioliitto pitää myönteisenä, että lakiesitykseen on sisällytetty uusi velvoittava pykälä yhteistyöstä. Tämä on tärkeä uudistus, joka vahvistaa myös taiteen perusopetuksen ja ammattiin johtavan koulutuksen välisen koulutusjatkumon rakentumista. Ammatillisten oppilaitosten sitouttaminen yhteistyöhön luo uusia mahdollisuuksia esimerkiksi nivelvaiheen koulutusten kehittämiseen, opinto-ohjauksen ja tiedottamisen yhtenäistämiseen, jotta oppilaat voivat tehdä tietoon perustuvia jatko-opintovalintoja, sekä osaamisen tunnistamisen ja hyväksilukemisen yhdenmukaistamiseen.

Velvoittavuus ohjaa yhteistyötä niin, että se ei jää yksittäisten hankkeiden tai henkilökohtaisten kontaktien varaan, vaan on strategisempaa rakenteiden kehittämiseen perustuvaa työtä, jonka jatkuvuus voidaan turvata myös resurssien ja henkilöstön vaihtuessa.

Yhteistyön vahvistaminen tukee myös alueellista yhdenvertaisuutta, sillä sen avulla voidaan jakaa osaamista, tiloja ja muita resursseja. Tämä on erityisen tärkeää pienemmillä paikkakunnilla, joissa koulutusresurssit ovat rajalliset. Toivomme, että velvoite kannustaa taiteen perusopetuksen toimijoita entistä vahvemmin yhteistyöhön niin toisten taiteen perusopetuksen oppilaitosten kuin muiden koulutusasteiden toimijoiden kanssa koulutuspolkujen varmistamiseksi.

Toivomme, että lainsäätäjä kannustaa koulutuksen järjestäjiä yhteistyön lisäämiseen myös taloudellisin kannustimin. Tämä varmistaisi sen, että kehitystyö lähtee liikkeelle sekä paikallisten että myös valtakunnallisten rakenteiden kehittämisen parissa. Lisäksi yhteistyövelvoitteen tueksi tarvitaan keinoja yhteistyön mittaamiseen ja seurantaan, jotta sen toteutumista voidaan arvioida ja kehittää tavoitteellisesti.

11 § Vastuutehtävä

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Konservatorioliitto kannattaa uuden vastuutehtävän käyttöönottoa, sillä se tarjoaa rakenteen taiteen perusopetuksen valtakunnalliselle kehittämiselle ja laadun vahvistamiselle. Vastuutehtävän tulee tukea myös taiteen perusopetuksen ja ammattiin johtavan koulutuksen nivelvaiheen kehittämistä sekä hyvien käytäntöjen levittämistä. Sen sisällön, valintakriteerien ja rahoituksen on oltava selkeästi määriteltyjä ja läpinäkyviä ja rahoituksen riittävää suhteutettuna tavoitteisiin.

12 § Valtion rahoitus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

13 § Henkilöstö

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

14 § Oppilaaksi ottaminen

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

15 § Oppilailta perittävät maksut

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

16 § Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Konservatorioliitto toteaa, että Opetushallituksen tulee opetussuunnitelman perusteiden laadinnassa paneutua huolellisesti myös osaamisen arvioinnin kehittämiseen ja luoda siihen valtakunnallinen perusta, jotta taiteen perusopetuksen todistukset ovat luotettavia ja vertailukelpoisia. Pelkkä 50 opintopisteen tai tietyn opetustuntimäärän suorittaminen ei yksin takaa laatua eikä riittävää pohjaa jatko-opintoihin.

Yhdenmukaiset valtakunnalliset kriteerit ovat välttämättömiä, jotta jatko-opintoihin hakevien osaamistaso voidaan arvioida tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti ja samalla vahvistaa taiteen perusopetuksen roolia osana koulutusjärjestelmää.

Opetussuunnitelmien perustetyössä tulee tunnistaa eri taiteenlajien toimintatavat ja huolehtia esimerkiksi varhaisiän musiikkikasvatuksen selkeästä kuulumisesta taiteen perusopetukseen.

18 § Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

19 § Koulutuksen arviointi

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

-

Siirtymäsäännökset (lakiesityksen 22-24 §:t)

Valitse sopivin

Kannatan

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

Konservatorioliitto huomauttaa, että lakiesityksen aikataulu, jonka mukaan uusien opetussuunnitelman perusteiden tulee olla voimassa 1.8.2028, on erittäin tiukka. Perusteiden laadinta vaatii huolellista valmistelua, sillä ne ratkaisevat, miten lakia voidaan soveltaa valtakunnallisesti ja miten ne toimivat paikallisten opetussuunnitelmien pohjana.

Esitämme, että valmisteluun osallistetaan riittävän laaja joukko eri taiteenalojen sekä eri koulutusasteiden edustajia, jotta varmistetaan lain tavoitteiden, kuten ammattiin johtavan koulutuspolun, toteutuminen. Lisäksi oppilaitoksille on turvattava riittävästi aikaa uusien opetussuunnitelmien laatimiseen sekä selkeästi vaiheistettu käyttöönoton aikataulu, jotta muutos voidaan toteuttaa hallitusti ja laadukkaasti.

2. Esityksen sisältämä uusi valtionrahoitusmalli. Mitä mieltä olette työryhmän esityksestä:

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Konservatorioliitto kannattaa ehdotettua rahoitusmallin uudistusta. Taiteen perusopetuksen tiiviimpi integrointi osaksi koulutusjärjestelmää edellyttää myös toiminnan arviointia uusien mittareiden ja tiedonkeruun avulla.

Uuteen malliin sisältyy maltillisia muutoksia, painotuksia ja tiedonkeruuta, joihin oppilaitoksilla tulee olla riittävästi aikaa sopeutua. Tämä turvaa sen, että ehdotetun rahoituksen perusosan (93 %) ja lisäosan (oppilasmäärä 6 %, valmistuneet 1 %) painotusten mahdollisiin muutoksiin tulevaisuudessa ehditään varautua. Rahoituksen vähimmäistaso, ns. saavutettavuustaso, on tärkeä tukielementti,

joka turvaa toiminnan jatkuvuutta ja antaa kehittämiselle vaadittavaa aikaa erityisesti pienemmillä paikkakunnilla.

Taiteen perusopetuksen uusi oppimäärä on 50 opintopistettä, mikä vastaa vähintään 1 000 opetustuntia (20 tuntia/op). Valtionosuusrahoitus kattaa enintään 1 500 opetustuntia oppilasta kohden ja ylimenevä osuus rahoitetaan muilla keinoin. Muutos yhtenäistää oppimäärät ja tukee jatko-opintoihin hakeutuvien osaamisen vertailtavuutta valtakunnallisesti, mutta oppimäärän laajuus 1000 opetustuntia sekä sen laajentaminen enintään 1500 tuntiin tarvitsee käytännön selkeytystä ja ohjeistusta. Opetustuntimäärän saavuttaminen ei myöskään voi olla ainoa kriteeri osaamisen arvioinnille. Tätä tulee kirkastaa opetussuunnitelmien perusteissa. Lisäksi tarvitaan tarkempaa opastusta ja ohjausta varhaisiän opintojen roolista.

Rahoitusmalli ei kuitenkaan ota riittävän selkeästi kantaa siihen, miten valtionosuusrahoitus kohdennetaan. Konservatorioliitto ehdottaa, että säädöksiin kirjataan tarkemmin, että taiteen perusopetuksen saavutettavuuden parantamisen tulee perustua dokumentoitavissa olevaan koulutuskysyntään ja selkeisiin mittareihin, kuten esimerkiksi hakijamääriin.

20 § Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Konservatorioliitto korostaa, että taiteen perusopetuksen laatu riippuu opettajien pätevyydestä ja osaamisesta. Uudistuksessa ehdotetaan, että opettajakelpoisuuden voi jatkossa saavuttaa useilla eri tavoilla, myös ilman korkeakoulututkintoa ja pedagogisia opintoja, jos henkilöllä on riittävä taiteellinen tai ammatillinen ansioituneisuus.

Tämä muutos voi käytännössä johtaa siihen, että minimitasosta tulee yleinen normi, mikä vaarantaa opetuksen laadun ja lisää alueellista eriarvoisuutta. Yhden oppimäärän malli korostaa entisestään tarvetta varmistaa, että opetuksen taso pysyy valtakunnallisesti yhtenäisenä ja riittävän korkeana. Jos kelpoisuusvaatimukset ovat liian väljät, jatko-opintoihin hakeutuvien oppilaiden osaaminen voi vaihdella riittämättömän opettajaosaamisen vuoksi.

Ehdotamme, että kelpoisuusvaatimusten kohta 5 poistetaan ja lakiin kirjataan selkeät perusteet poikkeustapauksille. Mahdollisuus osoittaa kelpoisuus pelkän ammatillisen ansioituneisuuden perusteella tulisi sallia vain hyvin perustelluissa tilanteissa, jotta opetuksen laatu ja valtakunnallinen yhdenmukaisuus voidaan turvata.

Lisäksi niillä taiteenaloilla, joilla ei ole riittävästi kelpoisia opettajia, tulee vahvistaa kouluttautumismahdollisuuksia, jotta pätevää henkilöstöä on saatavilla myös pitkällä aikavälillä, sekä turvata riittävät siirtymäajat henkilökunnan osaamisen pätevöittämiselle.

4. Ehdotus asetukseksi taiteen perusopetuksesta. Mitä mieltä olette työryhmän ehdotuksesta:

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti:

Muut kommentit ja huomiot:

Pyydämme, että kommentti aloitetaan viittaamalla työryhmän ehdotuksen lukuun, alakohtaan, kappaleeseen tai pykälään. Jos kommentti ei koske mitään tiettyä esityksen kohtaa, pyydämme, että kommentti aloitetaan sanoilla "Yleinen kommentti"

Yleinen kommentti, koulutusjatkumot: Konservatorioliitto kiittää työryhmää perusteellisesta työstä ja vahvasta tahtotilasta integroida taiteen perusopetus tiiviimmin osaksi koulutusjärjestelmää. Tätä tukevat muun muassa siirtyminen yhteen oppimäärään sekä uudistetut rahoitusmittarit. Esitys linjaa selkeästi, että taiteen perusopetuksen tulee olla tasolta toiselle etenevää tavoitteellista harrastamista, joka luo pohjan myös jatkokoulutukseen.

TPO:lla on keskeinen rooli erityisesti musiikkialan koulutusjatkumoissa: lähes 80 % ammatillisen koulutuksen opiskelijoista ja 90 % Sibelius-Akatemian opiskelijoista on aloittanut opinnot taiteen perusopetuksessa. Samanlaisten koulutuspolkujen vahvistaminen muilla taiteenaloilla on tärkeää.

Yleinen kommentti, lisärahoitus (Luku 4.2): Konservatorioliitto kannattaa saavutettavuuden ja saatavuuden parantamista, mutta korostaa, että uudistuksen onnistuminen edellyttää 10 miljoonan euron lisärahoituksen toteutumista. Ilman sitä saavutettavuuden lisääminen ja koulutusverkoston vahvistaminen jäävät toteutumatta. Saavutettavuuden parantaminen olisi luontevaa aloittaa kasvukeskuksista ja taiteenlajeista, joissa kysyntä on suurempaa kuin koulutuksen järjestäjien taloudellinen kyky tarjota koulutusta.

Myös Kulttuuripoliittinen selonteko korostaa, että taiteen ja kulttuurin tulevaisuus edellyttää avoimia ja houkuttelevia koulutuspolkuja. Panostaminen taiteen perusopetukseen ja sen kehittämiseen on investointi tulevaisuuteen.

Taiteen perusopetus luo polkuja uusille taiteen tekijöille ja yleisöille, tukee ammattilaisuuteen tähtääviä oppijoita sekä antaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden pitkäjänteiseen oppimiseen ja kaikkialla yhteiskunnassa tarvittavien tulevaisuustaitojen, kuten luovuuden, uteliaisuuden ja ongelmanratkaisukyvyn, kehittämiseen. Toivomme, että lakiuudistus tukee tätä kehitystä.

Lähdetie Taija

Suomen konservatorioliitto - Finlands konservatorieförbund r.y.